

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 9. De Irregularitate ex homicidio qua comprehenduntur tam septima
species de licito, quam octava ex illicito,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

quod in eo qui plures habet uxores, siue ante, siue post baptismum habuerit, deest id quod requiritur ad significandam coniunctionem Christi cum vnica Ecclesia, perinde ac mulieri corruptæ ante baptismum, deest id quod requiritur, vt inter sacras virgines numeretur.

TITVLVS TERTIVS.

De irregularitatibus qua incurruntur ex delicto.

TERT inter irregularitates qua oriuntur ex facto, siue delicto numeretur proueniens ex homicidio licito: atque homicidij nomine, in quotidiano sermone, intelligitur tantummodo illud, quod est cum culpa, quemadmodum notat Caiet. in verbo Irregularitas, hic tamen de ea sub præposito titulo agemus, quia cum nulla sit differentia physica inter vtrumq; homicidium (tam enim vnum, quam alterum consistit in occisione hominis) irregularitates proueniens ex eis, ob coniunctionem quam habent in causa sua proxima, declarantur communè explanatione: non obtante, quod sint diuersæ ob diuersitatem mortalem eiusdem causæ, positam in ratione iusti, & iniusti.

CAPVT IX.

De irregularitate ex homicidio, qua comprehenduntur, tam septima species ex licito, quam octaua ex illicito.

SVMMARIVM.

- 91 Mutilatio membri in hac æquipollet homicidio: & qua corporis pars membri nomine significatur.
- 92 Falsa est regula, Irregularitatem esse eam, qui alterum reddidit irregularem.
- 93 Nomine mutilationis in hoc negotio, non comprehenditur membri debilitatio.
- 94 Requisita vt quis censetur incurrere irregularitatem ex homicidio: ac primo, vt sit baptizatus, & mentis compos.
- 95 De ebrio, & amente quid sit veniendum in hac re.
- 96 Ex cuiuscumque hominis occisione, aut mutilatione irregularitas nascitur.
- 97 Excusationem, aut mutilationem oportet esse de facto, ad incurrendam irregularitatem: nec sufficit voluntas, etiam cum conatu.
- 98 Sufficit vero causam propinquam dedisse homicidio, vel mutilationi.
- 99 Qua censetur causa propinqua quoad hoc negotium.
- 100 Quatenus ab irregularitate excusentur qui arma, aut venena vendunt, aut qui horrentur milites ad pugnam.
- 101 Si homicidium, aut mutilatio non sequatur ex causa data, non incurrunt irregularitas.
- 102 Quando irregularitas incurrat ex eo, quod causa detur vt quis citius moriatur, aut mutiletur.
- 103 Ex aliquorum sententia parum, & ex pietate cooperans, excusari potest ab irregularitate: & de infirmitate excusante.
- 104 De necessitate vitæ defendendi excusante ab irregularitate.
- 105 Circa quam nonnulla sunt ponderanda: ac primo, virum alio modo potuerit vitæ defendi, quam occidendo, aut mutilando.
- 106 Deinde an seruatum sit moderamen inculpate tutele.
- 107 Irregularitatem incurrit qui ad defensionem rerum suarum, imo & parentum, occidit vel mutilat.
- 108 Rationes in contrarium cum solutionibus: & casus in quo ipsam contrarium potest procedere.
- 109 Non est irregularis qui amicum ad vitæ sue necessariam defensionem aduocat, si is aggressorem occidit.
- 110 Debet licita esse defensio, per quam occidens aut mutilans excusatur ab irregularitate.
- 111 Debet esse presens vitæ periculum, vt censetur adesse necessitas excusans ab irregularitate.

112. Locus Concilij Tridentini in sess. 14. cap. 7. De reformatione, ad hanc irregularitatem spectant, quo modo accipiendus sit.

LATE patet hæc consideratio: ideoq; in plura capita est distinguenda. In hoc persequemur communia, in aliis specialia.

Principio autem obseruandum occurrit, mutilationem membri hominis quoad irregularitatem incurrendam, æquiparari seu parum esse homicidio, prout Conar. ad Clemen. Si furiosus, initio d. tri. p. 1. num. 8. expressit, post glossam eiusdem Clementinæ ad verbum *Mulier. v. bi* in confirmationem, Clementinæ, ex qua aperte habetur, adiungit nouem canones. Aduertca item (quod Suarez tomo 5. disput. 44. sect. 2. numer. 4. habet) quia illæ irregularitates æquiparantur quidem, sed non sunt eadem, id quod circa irregularitatem ex homicidio iura disponunt spectans ad leuitatem, aut aliquam pœnæ diminutionem, accommodari ad irregularitatem ex mutilatione, quia fauores sunt ampliandi; spectans autem ad rigorem, non extendi; nisi ius ipsum id exprimat: quia in æquiparatis, aucta pœna in maiori, non sequitur auctam esse in minori. Sicque (vt idem auctor addit.) Congregatio Cardinalium circa priuilegium Episcopis concessum in Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. De reformat. dispensandi in omni irregularitate occulta excepta proueniente ex homicidio occulto: respondit eam exceptionem tanquam rigorosam, non extendi ad irregularitatem ex mutilatione: ita vt possit Episcopus in ea dispensare si fuerit occulta.

Ceterum, quoniam ad iudicandum de irregularitate proueniente ex membri mutilatione, cognoscendum est, quæ corporis humani partes, comprehendantur membri nomine: idem auctor ex communi sententia subiungit comprehendendi illas corporis partes, quæ officium distinctum habent, vt oculus habet officium videndi, pes gradiendi, auris audiendi, manus palpandi, naris odorandi, lingua loquendi. Quod quidem consentaneum est non modo philosophiæ, quæ cuique membro proprium actum attribuit: sed etiam sacris literis: ex illo D. Pauli ad Rom. 12. Omnia membra non eundem actum habent. Neque audiendum esse Caietan. 2. 2. questio. 65. artic. 1. (cui tamen assentitur Sotus lib. 5. De iustitia & iure, questio. 2. artic. 1.) cum vult comprehendendi quoque partes eas, quæ non habent quidem per se officium distinctum, atamen habentibus ferunt opem in officio suo exequendo: vt digitus, manui: dens, linguæ: & alia aliis: Nauarius in Enchirid. cap. 27. num. 206. ostendit tum aliunde, tum ex eo quod alioqui non modo digitus eam h. gratia: sed etiam pars digiti, cum hæc manum quoque adiuuet in suo officio, membrum dici deberet, quod neque Caietanus dixerit: Item quod ex lege Idem Otilius, ff. De adilitio edicto, habeatur, illum cui abscissus est vnus digitus, æquiparari ei, cui aliquid membri est laceratum.

De aliis vero partibus quæ homini tantum ad ornatum aut tutelam membrorum sunt attributa, vt capilli, vngues, & auriculæ, multominus rationi consentaneum est comprehendendi eodem membri nomine, vt de auricula Conar. expressit; asserens ex eo aliquem non fieri irregularem, quod alteri illam absciderit. Expressit quoque de mammilla feminæ: sed cum illius, perinde ac oculi sit proprium officium, aliter videtur sentendum.

Si quis opponat his: quod regula generalis sit. Eum irregularem fieri qui alium reddidit irregularem: sicut reddere potest per abscissionem digiti, vel auriculæ, vt patet ex præced. cap. 5. sect. 2. occurrendum est, eam regulam falsam esse: quod Nauar. in sequen. num. 209. ex eo confirmat, quod generans filium extra matrimonium, faciat ipsum irregularem ex cap. 1. De filiis Presbyterorum: non tamen ideo ipse est irregularis. Adde quod abscidens alteri digitum, reddit ipsum irregularem ob deformitatem, vel impedimentum ministrandi in altari: non tamen ex eo, ipse fiat irregularis, quemadmodum habet Conar.

in sine citati numeri octauo. Et ratio est, quod abscissio ea nec sit occisio, nec mutilatio membri ex antedictis. Quod etiam ad memoratam Clementinam glossa prima sub finem expressit.

93. Reiciunt quoque iidem auctores opinionem illorum (de quorum numero sunt, Angelus *Homicidium* 5. num. 5. *S. in ster eodem verbo* 3. num. 4.) qui mutilationem in hac re extendunt ad debilitationem, qua membrum corpori cohaerens inutile est ex vulnere, aut ex percussione.

Reiciunt, inquam, & volunt per mutilationem intelligi truncationem: sicut in memorata glossa exprimitur, dicendo mutilationem fieri per membri separationem. In argumentum autem Couarr. sumit, quod in lingua Latina sic inter se distinguatur mancus, & mutilus, vt ille sit, qui membrum habet debile, vel aridum: & hic, cui membrum abscissum est. Deinde quod nullus casus specialis habeatur in quo irregularitas imponatur alicui propter percussione, qua alteri membrum reddiderit inutile, sicut plerique sunt, in quibus imponitur propter abscissionem. Quare non est consentaneum, vt quando irregularitas generaliter imponitur mutilati, isto nomine contra communem Latini sermonis usum, intelligamus eum qui sine rescissione, membrum percuciendo reddiderit inutile: praesertim cum poenae legum interpretatione sint restringenda; vt Sotus, idem sentiens, argumentatur in lib. 5. De iust. & iur. quaest. 2. art. 1. Quibus ita propositis, oportet vniuersè tradere requisita ad irregularitatem ex homicidio incurrendam: quod fiet vnica propositione cum sua explanatione.

SECTIO PRIOR.

Propositio qua gener. alter declaratur, qua requirantur ad incurrendam irregularitatem ex homicidio.

94. **P**ROPOSITIO ista est: Vt quis in irregularitatem ex homicidio incurrisse censetur, requiruntur vt sit baptizatus, mentis compos, qui hominem occiderit, aut mutilauerit, vel causam propinquam dederit, vt occideretur, vel mutilaretur, aut certe vt citius occideretur, vel mutilaretur, extra casum infirmitatis, & citra necessitatem inuitabilem vitae propriae defendenda. Haec sumpta est ex Nauar. in eodem cap. 27. num. 209. & 218. Cuius prima pars, vt sit baptizatus, confirmatur per cap. Si quis viduam, distinct. 50. iuncta glossa ad verbum, *Post bapt. finem*: & per illud quod habitum est initio praecedentis cap. tertij, baptizatum non manere obnoxium irregularitati, quod ante baptismum perpetravit homicidium.

Secunda pars vero, *mentis compos*, probatur per Clement. Si furiosus, De homicidio: in qua decernitur, furiosum, & infantem, & dormientem non incurere irregularitatem ex homicidio. Quia nimirum (vt ad eandem, *initio tertiae partis num. primo*, Couarr. ait, communem interpretum opinionem esse) ad contrahendam irregularitatem ex homicidio, semper necessarium est vt ipsum tanquam actio humana, ex indicio rationis contingerit. Et patet: quia alias non est poena dignum tanquam excusatum a culpa. Vnde Couarr. ipse n. 3. & 4. infert: neque ebrium si tempore ebrietatis hominem occiderit, irregularitatem esse: quia tale homicidium processit ab eo qui vsu rationis carens, erat furioso similis, iuxta cap. Venter, dist. 35.

95. Quod vult esse intelligendum, non tantum de eo, qui non sua culpa, sed dolo alterius inebriatus est: verum etiam de eo qui sua culpa: qui perinde ab irregularitate excusatur ac furiosus, qui aliqua sua culpa in furorem versus est. In quam sententiam etiam (quaest. Nauarri in *Enchir. cap. 27. num. 230. & aliorum, quos refert, & sequitur Henricus* 1. lib. 14. cap. 15. §. 7. lit. F. & G.) ille plura ibidem adfert. Ad extremum admonens contrariam sententiam veram censeri posse, vbi ebrius consueuisset arma sumere, & homines offendere: quia inebriando se, daret operam rei illicitae ad occisionem periculosae. Nec enim tunc excusaretur, quia censeretur indirecte voluisse ho-

miciidium: sicut nec excusatur furiosus, qui habens lucida intervalla, & sciens se amentiae tempore arma corripere, & alios inuadere, arma ipsa non semouet a se. Quod idem iudicium est de dormiente, qui tale quid sibi inter dormiendum sciret solere euenire. Quod si nihil tale sciret, excusaretur ab irregularitate, vt habet Henricus in citat. §. 7. lit. O. etiam cum vehementia, & desiderio occidendi concessisset cubitum: si quidem inaduerterent, ac ex sola imaginatione naturali occiderit somno adhuc oppressus: vnde is euentus non potest censeri voluntarius; nec in se, nec in sua causa, ad eum sufficienter ordinata.

Infert praeterea Couarr. num. 5. quod licet infans, iuxta cap. vnicum; De despons. impub. in 6. is dicatur qui minor est septennio; absolute tamen hic, infantis nomine intelligendum esse eum qui nondum habet vsu rationis ad discernendum id quod agit: ita vt ille qui infra annum septimum iam doli capax hominem occiderit, sit irregularis: non item qui etiam excedens septimum annum, nondum capax est doli, occiderit hominem. Hic enim cum sit immunis a culpa, est & a poena: cui vtrique ille alter obnoxius est.

Tertia pars, *hominem*, indicat irregularem esse eum qui occiderit, aut mutilauerit Saracenum, aliumve infidelem, aut excommunicatum, vel dissidatum, ex cap. Clericum, distinct. 50. (vbi dicitur homicida) non item eum, qui solum corpus mortuum truncauerit; ne si quidem, vt communem sententiam esse ait D. Anton. 3. *part. tit. 28. cap. 2. §. 5. sub finem*, profectus sit ad occidendum, & reperiens iam occisum ab aliis: vt animo suo satisfacere, cadaueri amputauerit caput, aut aliud membrum. Nec etiam eum qui foetum nondum anima rationali informatum mutilat, ex cap. Moyses, & sequenti, 32. quaest. 2. & ex cap. Sicut ex literarum, De homicidio. Cum autem anima rationalis masculo infundatur 40. die: & feminae die octogesimo (quod glossa vltima ad primum cap. quinta distinctionis notat) si post 40. diem foetus mutilatio, aborsusque contingerit: & nesciatur an abortiuus sit mas, vel femina, mutilator debet se censere irregularem: quia in dubijs turior pars elegenda est, ex cap. Ad audientiam, & cap. Significasti 2. De homicidio. Ceterum quod in cap. Si aliquis, De homicidio; ille tanquam homicida tenetur, qui facit, vel dat sortilegia, aut venena sterilitatis, glossa ibidem interpretatur teneri quoad poenam legaleam, non item quoad irregularitatem, quae iuxta antedicta non contrahitur nisi homo actu intel-
ciatur.

Quarta pars, *occiderit, aut mutilauerit*, de eo quidem qui de industria occiderit, aut mutilauerit, patet, ex cap. Si quis viduam, distinct. 50. & ex cap. 1. De homicidio. De eo vero, qui per insidias, & fraudem: ex cap. Periculse, De poenitent. distinct. 1. & ex cit. cap. 1. De eo porro, qui siue cum vulnere, siue alio modo, vt *veneno*, interfecerit, etiam si factum occultum sit, ex Concilio Trident. sess. 14. De reform. cap. 7. Ac demum de eo qui etiam iuste, ex cap. Aliquantos, distinct. 51. Intelligi potest vero per hanc partem, eum esse ab hac irregularitate immunem, qui voluntate quidem interiore, etiam deliberata, & coniuncta cum exteriori conatu, occiderit, aut mutilauerit: sed de facto occisionem, vel mutilationem minime compleuerit: quia ex cap. Si aliquis, De homicidio, communiter recepta, teste Couarr. ad Clement. Si furiosus, *initio secundae partis, num. 5.* irregularitas non contrahitur, nisi homo actu interficiatur, vel mutiletur: ita vt quantumcumque, *inquit idem ibidem* ex deliberata valde voluntate occidendi hominem aliquem, armatus quis ei insidias, & necem intenderit, non sit irregularis, si ipsum non occiderit, nec ei membrum amputauerit, ex cap. vltimo 15. quaest. 1. ex cap. Sicut, 32. quaest. 2. & ex cap. Cogitationis, De poenitent. distinct. 1. Ac etiam, vt habet Nauar. in *Enchir. cap. 27. num. 222.* quantumcumque vulnerauerit pluries, & plurimum, etiam cum magna sanguinis effusione, & abscindendo aliquas partes membrorum, dummodo non abscindat membrum, nec vulneratus moriatur, licet maneat inhabilis ad decenter celebrandum.

98. cum. Immo, vt habet quoque Nauarrus in sequenti numero 224. ita debet vt si Sacerdos sit nequeat celebrare.

Quinta pars, vel causam propinquam dederit, cur præcedenti adiungatur, vt intelligamus: notandum est primo, quod notant Couar. ad citat. Clement. sub iniuriam 3. partis, & Alphonsus à Castro lib. 2. De leg. penali, cap. 14. versu, Prima principalis conclusio, quia homini quatenus rationalis est, irregularitas imponitur: homicidium illud propter quod ea imponitur, debere esse actionem illius, quatenus rationalis est: atque adeo exerceri voluntate impetrante, & ratione dirigente.

Notandum est secundo, voluntatem, vt in alias actiones suo imperio subiectas, sic & in actionem homicidij ferri, quandoque directe & per se: vt fit cum quis habeat animum occidendi: quandoque vero indirecte, & per aliud, vt cum quis id vult, ex quo immediate, & per se homicidium sequitur. Ad significandum igitur tam eum, qui indirecte, quàm eum qui directe volens homicidium, aut mutilationem membri, ea peccat, irregulare esse: ad eum qui occidit, vel mutilat, additus est (ex cap. De cætero, titul. De homicidio, iuncta eiusdem glossa communiter recepta, prout habet Couar. ad Clement. Si furiosus, 2. par. §. 4. num. 9. versu Ille etiam,) is qui ad occisionem, vel mutilationem dederit causam propinquam: cuiuscunque ea sit generis, ex Nauar. in præcedenti numero 219. Nempe siue sit efficiens: vt is, qui facit, iubet, mandat, vel iurat: siue materialis, vt is qui dat arma, vel deducit aliquem ad locum, vbi hostes sunt parati ad ipsum occidendum, vel mutilandum: siue formalis, vt is qui consulit, vel instruit interfectorem, vel mutilatorem: siue demum finalis, vt is qui e. de. n. præmium, aut reprobationem pollicetur. De quibus quatenus irregularitati subieciuntur, patebit ex post dicendis.

99. Monet vero idem Nauarrus in eodem cap. 27. numero 211. causam propinquam, quoad præsens negotium, esse dictum vel factum sufficienter directum in occisionem, aut mutilationem ex ipso secutam. Dictum quidem, vel factum: quia homicidio dari potest causa propinqua, tam verbo, nempe mandando, consulendo, defendendo, seu dicendo in gratiam homicidij quam opere. Directum vero ad occisionem, vel mutilationem: quia vt rationem habeat causa propinqua, debet tale esse, quod ex se ad occisionem, vel mutilationem dirigatur, ac tendat, siue suapte natura, siue intentione operantis. Exemplum prioris est instructio vulneris mortiferi, facta siue intentione occidendi: posterioris vero, gladium, aut venenum dare alicui eo animo, vt quempiam interficiat.

100. Atque, ex his intelligitur, cur irregulares non sint ensium, lanæarum, sclopetorum, & aliorum id generis armorum artifices, qui ea faciunt, aut vendunt, vel donant bona intentione, & ad bonum usum pro iusto bello, aut pro cuiusq; priuata defensione licita. Non sint, inquam, etiam si emens, aut dono accipiens, illis interficiat aliquos, aut mutilet. Sint vero irregulares, si illa faciunt, aut venalia habeant, vel donent mala intentione, vt pro bello iniusto, vel ytemens, aut dono accipiens necet aliquem. Similiter cur Pharmacopola non sit irregularis, si venenum absque dolo malo præparet pro quibusdam medicinis faciendis, aut pro coloribus diffundendis, illud que emens, vtatur eo, ad quempiam alicui tollendum. Idem vero sit irregularis, si idipsum venenum præparasset, & venale haberet ad homines necandos. Horum enim, & multorum aliorum similium ratio est: quod talis venditio, aut donatio non sit propinqua causa occisionis, vel mutilationis: nisi ex intentione operantis, qui ad has dirigat illas: sicut dirigere conetur, quando vult eas; aut quando eas tanquam illicitas, tenetur nolle.

Addit autem Nauar. in eodem numero 211. se possuisse particulam sufficienter, ad significandum, directionem, qua minima, inefficax que actio ex se dirigatur in homicidium, vel mutilationem: non sufficere ad irregularitatem incurendam: nec item directionem per quamlibet generalem intentionem: qualem habet is qui dat militi arma ad bellum iustum generaliter, aut qui hor-

tatur generaliter exercitum ad prælium iustum, & vicioriam sine intentione speciali occidendi vel mutilandi. De qua re idem plenius in sequenti numero 215. 216. & 217.

101. Addit adhuc in eodem numero 211. Nauarrus, se possuisse particulam, inde secutam: quia irregularitas non incurritur, si ex tali causa data, vel non sequeretur actus occisio, aut mutilatio, iuxta antedicta in explicatione quartæ partis: vel sequeretur quidem, sed aliunde; vt, inquit ill., si is contra quem testatus sum, non ob meum testimonium, quod ex hypothesi, Iudex nihil fecit: sed alia de causa occideretur, vel mutilaretur, non incurterem ex eo irregularitatem, quia non dedi causam, ex qua sit secuta occisio, vel mutilatio.

102. Sextam partem, vt citius occideretur, vel mutilaretur, Nauar. adiunxit, ex D. Anton. tertiam partem, titul. 28. cap. 2. §. 5. nonnullis que aliis, quorum in numero 220. meminit. Ratio vero adiungendi est, quod neque is qui talem causam dat, possit satis referre lenitatem Christi, qui seipsum morti propter nos tradidit. In exemplum D. ipse Anton. proponit, si quis voluit infirmum, vt citius moriatur. Adde & si quis in eundem finem detrahat illi puluinem, aut aliud faciat, vnde sequatur vt citius moriatur, quantumcumque id faciat ex commiseratione; nimirum ne mortis angustis diutius crucietur. Quod Couar. aliis citatis expressit ad Clement. Si furiosus, 2. par. §. 4. num. 3. sub finem: secus esset autem, si quis cum omni cautela, quæ communiter à prudentibus adhibetur, tale quid faceret, vt ager quiétius iaceret, ex Caieta. 2. 2. q. 10. §. 64. art. 8. Vide etiam Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 228. & 229.

Adde quoque pari ratione, si quis ei, qui plectendus est capite, dicat vt supponat caput ad excipiendum ictum, & ideo citius supponat. Item si quis dicat carnifici, vt aliquid aperit, quo citius is, qui morte plectitur, extinguatur. Item si quis dum reus ad supplicium ducitur, consilium det capiendi viam breuiorem, quo illud subeat citius: aut sollicitet accelerari executionem iustitiæ dicendo, verbi gratia, horam esse tardam, vel populum nimis detineri: aut si quis videns funem quo aliquis suspendendus est, non esse bene ligatum: aut gladium quo trucidandus est, non bene secare, ea de re admoneat, & inde sequatur mors, quæ non erat, aut non tam cito eratur secutura. Et multo magis si quis ipse met exacuat gladium, aut aperit funem: quod ab omnibus concedi, notat Nauarrus in Enchiridio cap. 27. num. 217. sub finem. Item si quis videns eum qui suspendendus est, manus, aut pedes scalarum gradibus inferere, id impediat, vt carnifex illi citius mortem afferat: aut si videns reum esse in bono statu animæ, manuum, aut pedum attritu annuat carnifici, vt ipsum cito expediat: aut demum si videns carnificem non rite fungi suo munere, & per imperitiam diutius, aut grauius quam deberet, reum cruciare; illum instruat, vt se hoc, vel illo modo gerat. Quæ & huiusmodi alia diligenter cauenda sunt Sacerdotibus qui vocantur ad iuuandos eos, qui per corporis infirmitatem, aut ministerium iustitiæ, vicini sunt morti.

103. Quamquam ex recentiorum sententia (vt notat Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 7. sub finem,) dicens, vel faciens aliquid piæ, vt si carnifici dicat, Permittitur tibi facere officium tuum, quia ego iam feci meum in confessione, vel exhortatione, ab irregularitate excusatur, tanquam ille qui parum cooperatur: parum enim pro nihilo reputatur: vt si quis pungat asinum in quo insidens, ad furcam ducitur, vel reo dicat, vt ascendat alterum gradum scholæ, vel ob dedecus vitandum impetret à Iudice ne reus ducatur per plateam, ante domum parentum, quâuis per accidens ex via breuiori, sequatur aliqua mortis acceleratio: & sic de similibus. Addi potest adhuc in exemplum istius partis, quod idem Henriquez paulo superius habet, eos irregulares fieri, qui consilio, aut auxilio, sunt causa, vt citius terminetur ius criminalis, acceleraturque notabiliter mortis, aut mutilationis executio.

Septima pars *extra casum infirmitatis*, ponitur, eo quod is qui licite sibi, aut alteri membrum abscindi iubet vel permittit, sanitatis recuperanda causa, praesertim de consilio medici, non incurrit istiusmodi irregularitatem, ex c. Si quis a medico, & tribus sequentibus. dist. 55.

104. Ultima pars, *citra necessitatem inevitabilem propriae vitae defendenda*, confirmatur per expressum textum in Clemen. Si furiosus, de homicidio: cui adde cap. Quia te, dist. 50. Ea autem locum habet etiam si tali defensionem admittatur odium, & intentio vlciscendi se, vt notat Henriquez lib. 14. cap. 3. §. 4. lit. O, & cap. 10. §. 2. in fine. Ratio vero est, quia defensio non deinit inde iusta esse propriae vitae; quamuis peccatum sit graue ex circumstantia talis affectus mali.

SECTIO POSTERIOR.

Ratio iudicandi quando occidens, aut mutilans hominem excusetur ab irregularitate ob inevitabilem necessitatem defendenda propriae vitae.

105. AD iudicandum autem num quis per talem necessitatem occiderit, aut mutilauerit, quaedam consideranda sunt; quae Maiolus persequitur lib. 5. cap. 48. a num. 6. Primum est: An fuga, vel clamore, aliove modo, quam interficiendo, aut mutilando aggressorem, vitam tueri poterit. Si enim potuit, in irregularitatem incurrit; iuxta cap. Suscepimus, De homicidio: & esse communem sententiam habet Couarr. ad Clemen. Si furiosus, 3. par. §. vnico, num. 4. Quod procedit, etiam si talis esset, qui non nisi inhoneste fugere potuit iuxta glossam primam citatae Clemen. & communem quoque sententiam esse addit Couarr. Rationem quoque reddit, quod memorata Clementina liberet tantum ab irregularitate, cum mors aliter vitari non potest. Vnde quantumvis talis forte non tenebatur fugere ad vitandum peccatum: tenebatur tamen ad vitandam irregularitatem, vt post Panorm. ad cap. Olim primo, De restitutione spoliatorum sub finem num. 17. habet Nauar. in citato num. 211. & aliis in margine citatis Henriquez lib. 14. cap. 10. §. 3. Si cui contrarium placeat, habebit a se Suarezium tom. 5. disput. 46. sect. 1. num. 6.

Dubitari vero potest, an si quis ita possit fuga sibi consulere, vt tamen rationabiliter timeat se casurum, aut cursu ab hoste superatum iri, teneatur nihilominus fugere ad vitandam irregularitatem. Videtur autem dicendum cum D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 2. §. 3. & Sylu. verbo Homicidium, 3. quest. 4. non teneri; quia cum probabiliter in ea re dubitet, nec qualitas temporis, & loci patiat plene delibere; non tenetur se tanto periculo exponere: sed potest, quod iura omnia concedunt, vim vi repellere: praesertim cum hostis commodius a tergo ferire possit, & ipsa fuga reddi ad occidendum audacior.

106. Secundum quod considerare oportet, est illud, quod ad excusandum ab irregularitate eum, qui occiderit, considerandum esse habetur ex cap. Significasti secundo, De homicidio. An scilicet quis occiderit ad defensionem propriae vitae seruato moderamine inculparae tutelae, non quidem ad praeteritam iniuriam vindicandam: sed ad praesentem propulsandam. Prout ad idem capitulum verbo Tutela, notat glossa seruati, cum illud tantum sit, quo omisso violentia illata repelli non posset. Ideo vero istud considerandum est: quia vt loco citat. Syluester expressit: si quis potuit mortem euadere mutilando inuasorem, & occiderit ipsum, fieret irregularis: quia non seruaret moderationem inculparae tutelae: nisi forte occideret praeter intentionem, adhibita diligentia in cauendo excessu eiusdem tutelae: quo casu excusaretur ab irregularitate iuxta memoratam glossam.

Addit Maiolus duo huc spectantia. Vnum est illam mutilationem, quae fieret ad defensionem propriae vitae, non inducturam esse irregularitatem, ex saepe citata Clemen. Si furiosus. Alterum est quando quis potuit vitam mortem, non tamen mutilationem, nisi inuasorem occideret, ipsum in irregularitatem incurrit occidendo.

Cuius contrarium loco cit. tenet Syluest. post Cardinalem in eadem Clemen. quia, inquit, si occisio & mutilatio pares sint quoad irregularitatem incurrendam, pares quoque esse debent quo ad illam euitandam: praesertim cum mutilans in iure appelletur homicida, dist. 55. cap. Si quis absciderit. Idem ex aliis habet Henriquez in cit. §. 3.

107. Adde quoque tertium, ex communi Doctorum sententia, Couarr. sub finem supra memorati §. vnico, per cap. Suscepimus, & cap. Significasti secundo, De homicidio: eum qui ad defensionem rerum suarum, alterum occidit, vel mutilat, irregularitatem incurrit, quia eam solummodo tunc quis euitat, cum mortem propriam (de qua Clementinam, Si furiosus loqui, patet ex glossa interpretatione ad verbum, Mortem,) aliter euitare non potest. Qua ratione adductus Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 213. generalius statuit, neque irregularitatem euitare eum, qui ad defensionem, etiam iustam, patris, & matris, & quod minus aliorum, aut sui honoris, vel bonorum siue suorum, siue proximi, aliquem occiderit, vel mutilauerit. Quae est communis sententia, vt ad Clemen. Si furiosus, par. 3. §. vnico, num. 5. annotat Couarr. vbi & multos refert qui illam sequuntur post glossam ad ipsam Clemen. Si furiosus, verbo Suum, vbi notat eam constitutionem ab irregularitate tantum excipere eum qui occidit aggressorem suum, non valens propriam mortem aliter euadere: ideoque non obtinere vim in eo, qui alterius mortem impediens, inuasorem occidit.

108. Atamen Couarr. ipse contrarium sentit duplici nixu fundamento. Alterum est in eodem num. 5. quod quamuis occidit, vel mutilat Clericum, excommunicatio generaliter imposita sit: illam tamen non incurrit qui licite eum occidit, vel mutilauerit. Quare irregularitatem generaliter impositam occidit, aut mutilat, non incurrit ab eo qui licite occidit, vel mutilauerit. Alterum est in fine sequentis num. 6. quod, vt in principio eiusdem paragraphi docuit, homicidium commissum sine culpa irregularitatem inducat tantum, cum sit autoritate publica, nunquam autem cum sit autoritate priuata. Quod vtrumque Nauar. euerit. Pius quidem: quia maior excommunicatio imponitur tantum ob peccatum mortale: & ideo cum hoc abest, debet consequenter & illa abesse. Irregularitas vero incurrit potest absque vilo peccato: ita vt mala sit consequentia ipsam abesse, quia peccatum abest. Posterius vero quia aduersus sententiam, & praxi communi, ac textui memoratae Clement. nec vlla sufficienti ratione confirmatur. Ceterum admitti potest Couarr. opinio, prout admittit Maiolus lib. quinto, cap. 48. num. 7. quando res quae defenduntur sunt a actu necessariae ad vitae propriae conseruationem: ita vt illis sublati vitae periculo plane imminet: quia tunc esset vitam propriam defendere: sicut & cum quis suum occidit, cui sine propriae vitae periculo patere non potuit, vt bene notat Henriquez lib. 14. cap. 11. §. 3.

109. Adde adhuc ex Nauar. in eodem cap. 27. numer. 112. verfic. 2. non fieri irregularem eum, qui vt resistere possit aggressori, & vitam propriam seruare, aduocat socium a quo aggressor ipse occiditur: quia eodem iure quo potuit per se occidere, potuit & ad id socium aduocare sine irregularitate. Addi etiam potest, pro quo multos aurores citat Henriquez in memorato §. 3. littera E, in margine; eum qui dum viget praecipio iuris naturalis defendens Principem, occidit inuasorem autoritate priuata, non valens aliter defendere, ab irregularitate excusari tanquam defendentem seipsum: cum quisq; sub praecipio teneatur dum necessitas viget, pro Principis defensione vitam profundere.

110. Tertium quod considerare oportet, est: An defensio, quae fit in ea, de qua hic agitur, inuitabili necessitate, sit illicita. Nam ex Syluestro, in verbo Homicidium 3. quest. 4. dicto 3. & Tabiena verbo Irregularitas 2. num. 30. si illicita sit, vt est illius, qui licite impugnat, irregularitas incurritur. Et ita is qui a ministris iustitiae capitur ob scelera

sua puniendus, incurrit in eam, si se defendendo occidat aut mutilet, etiam si aliter vitam propriam defendere non valeat, quam occidendo, vel mutilando alium. Ratio est: quia iura excipientia ab irregularitate ex homicidio, illum qui se defendit: intelligenda sunt de licita defensione, cum non faueant vitis. Addit Maiolus in cap. n. 8. idem esse iudicandum de eo, qui sua culpa se subiecit tali necessitati: vt de eo qui rixam prouocauit, aut qui alienam domum ingressus est furandi, vel adulterandi causa: talem enim & quemuis similem, si ipse occidat, vel mutilet ad necessariam vitam propriam defensionem, contrahere irregularitatem: quod etiam sentit Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 238. Syluester vero, & Tabienis locis cit. contra sentiendum putant, nisi addit illicita defensione: ita vt minime fiat quis irregularis, si se licite defendat: vt censetur facere, cum illi se inuadit: velut in casu quem in exemplum proponit Nauarrus: cum in adulteriu vir, vel consanguinei mulieris irruunt ad ipsum interficiendum: quod eis non licet. Quæ sane sententia defendi potest eo argumento; quod ius absolute loquatur de eo qui iusta defensione vitur ad vitam propriam tuendam, quando illum ab irregularitate eximit. Eam sequitur Henriquez lib. 14. cap. 10. §. 3. in fine, quam & exemplis illustrat in sequenti §. 4.

Quartum quod considerate oportet, est: An defensio sit periculum secuta, an ipsum præuenit. Si enim is qui se defendit, prius occidit, quam per actus, & conatus aduersarii inuasoris, sit in euidentis periculo vite constitutus, incurrit in irregularitatem. Nec enim ad hanc vitandam sufficere solam suspicionem, aut metum verosimilem, patet ex cap. Suscepimus. De homicidio, vbi irregulares decernantur duo fratres, qui cum latrones ligasset dormi, & alter profectus esset ad Iudicem, manente altero ad eos custodiendos; quos cum videret conari vincula dissoluere, timens occidi ab illis si soluerentur, præuenit ipsos occidendo. Et ratio esse potest, quod talis tunc non defendit se, constitutus in vite periculo, à quo aliter, quam occidendo se liberare non possit: sed tantum sibi cauet ab eiusmodi periculo. Quando autem propter actiones, vel conatus aduersarii inuasoris, debeat quis censeri in eo vite periculo iam constitutus, vt ad illam conseruandam occisione, aut mutilatione inuasoris, ne primus quidem ictus illius expectandus fuerit: certa regula definiti non potest, sed prout habet Panorm. ad cap. Olim. 1. De restitutione spoliatorum, nu. 16. relinquuntur definiendum viti boni arbitrio.

Ceterum licet Maiolus in eod. cap. num. 11. significare videatur, quod congruenter Concil. Trident. sess. 14. De reform. cap. 7. is qui per inuitabilem necessitatem se defendendo occidit, aut mutilat, dispensatione egeat, vt possit tam ad Ordines, quam ad beneficia quacunque, & dignitates Ecclesiasticas promoueri: nihilominus tamen cum talis non incurrat irregularitatem vt ipse Maiolus in præced. num. 6. fatetur, & satis patet ex antedictis: Concilium ipsum Trident. non videtur extendendum ad casum in quo committitur homicidium ad necessariam vitam propriam defensionem, cum moderatione inculpatæ tutelæ. Aut certe intelligendum esse; ad vitandum scandalum, & ad occurrendum scrupulis qui suboriri possent: statuere, vt antequam is qui tali modo se homicidium commisisse dicit, admittatur ad Ordines, aut beneficia, vel dignitates Ecclesiasticas; debeat per sententiam Episcopi ordinarii, aut si causa sub sit, Metropolitanæ, vel Episcopi vicinioris, declarari id ipsum homicidium commissum fuisse ad vitam propriam defensionem cum moderatione inculpatæ tutelæ. Vnde si factum sit occultum: & per eam necessitatem homicida inueniatur excusatus à mortali, is nec dispensatione, nec sententia declaratoria indigebit, vt etiam expressit Henriquez lib. 14. cap. 10. §. 2. sub finem.

CAPVT X.

De irregularitate ex homicidio fortuito.

S V M M A R I V M.

- 113 Triplex homicidium ex quo irregularitas contrahitur: quodq; fortuitum potest tribus modis committi.
- 114 Ex homicidio fortuito incurritur irregularitas vacando rei illicita.
- 115 Itemque vacando rei licite, si non sit adhibita in cauendo sufficientis diligentia: secus si sit adhibita.
- 116 Vacantem rei illicita non excusat ab irregularitate, adhibita in cauendo homicidio, vel mutilatione diligentia.
- 117 Qualem oporteat esse rem illam illicitam.
- 118 Non est irregularis, qui alterum inducit ad perpetratum criminis, propter quod est à Iudice affectus supplicio.
- 119 Oportet esse illicitam ratione periculi quod habet causandi homicidium, vel mutilationem.
- 120 Ex homicidio fortuito quod committitur vacando rei licite, oritur irregularitas, si defuerit diligentia in cauendo; non item si adfuerit.
- 121 Differentia inter eum, qui ex pietate, & eum, qui ex infirmitate rei licite operam, fortuito causam dat mortis, aut mutilationis.

HA CTENVS ea quæ in genere ad irregularitatem ex homicidio pertinent exposita sunt: deinceps particularia consideranda sunt, quæ reuocantur ad tria capita. Nam cum homicidium propter quod irregularitas incurritur committi possit; aut præter intentionem committentis: siue, quod idem est, fortuito: aut ex intentione eiusdem: hocque, vel dicto, vel facto, omnis irregularitas ex homicidio: vel est ex homicidio fortuito, vel ex homicidio per dictum, vel ex homicidio per factum: vnde fit vt dicenda in particulari de irregularitate ex homicidio, ad aliquam talium pertineant; quas ideo sigillatim considerabimus.

Vt ergo ad primam aggrediamur: Homicidium fortuitum potest tribus modis committi: primo, dando operam rei illicitæ, id est, agendo aliquid quod ipsi agenti non conuenit, sed prohibitum est: vt constituto in maioribus Ordinibus chirurgia, ex cap. Sententia, Ne Clerici, vel Monachi. Secundo, dando quidem operam rei licitæ, sed cum aliqua culpa, propter non adhibitam eam quam debuit cautionem, & diligentiam, ad vitandum homicidium, vel mutilationem (quod bene Caieta in particulari explicat 2. 2. quæst. 64. art. 3.) vt si laicus venando in loco vbi solent interdum esse homines, nõ circumspiciat diligenter antequam catapultam dispendat, hominemque vel occidat, vel mutilet. Tertio, dando operam rei licitæ absque culpa; vt fit cum adhibetur conueniens diligentia, nec omittitur aliquid eorum, quæ seruari debent, ne contingat aliquid aduersum.

Atque primo modo occidens vel mutilans, incurrit irregularitatem, vt patet ex cap. Continebatur, De homicidio: vbi habetur exemplum de Diacono, qui ludens quodam ludo non conueniente sibi, dedit causam homicidio fortuito: & ex c. Suscepimus, cuius argumentum superius attingimus, & ex cap. Tua nos, eod. titul. vbi est exemplum de Monacho, qui cum peritus esset artis chirurgicæ, vsurpans officium quod suo statui minime conueniebat, incidit tumorem mulieri, quæ contra præceptum ipsius exposuit se vento, & inde mortua est. Idem iudicium esse notat Couar. ad Clemen. Si furiosus, par. 2. §. 4. nu. 3. de eo qui curam habens agroti, dat ei aliquam portionem absque medicorum mandato, aut contra ipsorum prohibitionem, si inde ille moriatur. Idem quoque esse, si incaute vertat infirmum, aduertens periculum accelerandi mortem. Adde etiam idem de medico, aut chirurgo qui ex imperitia, aut negligentia mortali, infirmum occidit, vt aliis in margine citatis habet Henriquez lib. 14. cap. 10. §. 3.

Incurrit etiam qui occidit, vel mutilat secundo modo, ex

113.

114.

115.